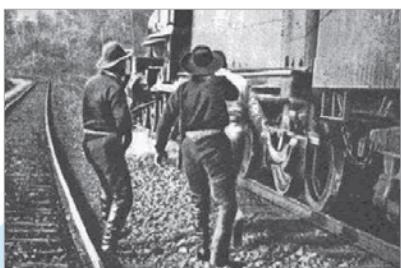

- намаляваць у правым ніжнім ражку кожнай старонкі фігурку чалавека або жывёлы ў новай фазе руху;
- сагнуць нататнік і з дапамогай вялікага пальца хутка прагартаць усе старонкі.

Раскажыце, што ў вас атрымалася.

§ 21–22. Гульнявое (мастацкае) кіно

Кадр з фільма
«Вялікае рабаванне цягніка»
(рэжысёр Эдвін Портэр)

Афіша фільма
«Лясная быль»
(рэжысёр Юрый Тарыч)

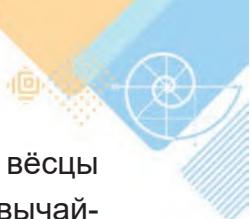
Мастацкае кіно — адзін з самых папулярных відаў мастацтва. Сёння мастацкае кіно часта называюць гульнявым — ад слова «гульня».

Першыя мастацкія фільмы.

Першы мастацкі фільм назваць цяжка. Хтосьці лічыць, што гэта фільм «Паліты паліўальшчык» братоў Люм’ер. А некаторыя даследчыкі мяркуюць, што першы мастацкі фільм — «Вялікае рабаванне цягніка» (гл. электронны дадатак). У ім мы знаёмімся з невялікім, але яркім аповедам.

Рабаўнік цягніка паварочваецца ў бок гледача і страляе ў сваіх пераследнікаў. Узнікае нечаканы эфект стрэлу ў глядзельную залу. Многія людзі хадзілі на кінасесанс толькі для таго, каб паглядзець гэты фрагмент і адчуць «страх і жах» зноў і зноў.

Першы беларускі фільм «Лясная быль» стварыў Юрый Тарыч па апавесці «Свінапас» Міхася Чарота. Галоўны герой фільма нагадвае быліннага персанажа. Ён увесел час трапляе ў складаныя сітуацыі, але з лёгкасцю

іх пераадольвае. Фільм «Лясная быль» зняты ў беларускай вёсцы Прылукі ў вядомай сядзібе графа Чапскага. Акцёрамі былі звычайныя людзі, якія іграли саміх сябе.

Як нараджаецца ідэя фільма? Стварэнне мастацкага фільма — працяглы працэс. Пачынаецца ён з задумы — ідэі. Напрыклад, ідэі стварыць станоўчага або адмоўнага героя. Аўтарам ідэі фільма можа стаць кожны чалавек. Аднак прапанаваць нешта са-прауды новае і цікавае надзвычай складана. Напрыклад, Жорж Мельес ідэі многіх фільмаў знаходзіў у творах вядомага пісьменніка-фантаста Жуля Верна. Ідэю для фільма «Паліты палівальшчык» браты Люм'ер запазычылі з коміксай.

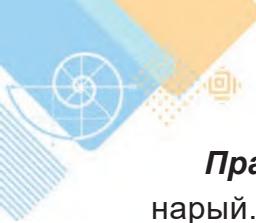
Карціна беларускага рэжысёра Алены Туравай «Кіндэр-Вілейскі прывід» знята па матывах наведы Оскара Уайлъда «Кентэрвільскі прывід». Аўтары фільма перанеслі апісаныя ў навеле падзеі з англійскага замка Кентэрвіль на тэрыторыю Вілейскага раёна нашай краіны. Здымалі фільм у старадаўнім асабняку, размешчаным у Гродзенскай вобласці.

Комікс — гісторыя, расказаная ў малюнках.

Палац Святаполк-Чацвярцінскіх (г. п. Жалудок, Беларусь) — замак у фільме «Кіндэр-Вілейскі прывід»

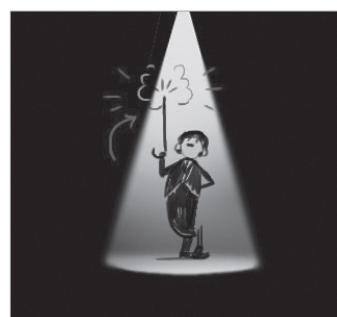

Праца над сцэнарыем. На аснове ідэі фільма пішацца сцэнарый. Гэта літаратурны твор, у якім паслядоўна выкладаюцца сюжэтныя лініі, раскрываюцца харктыры герояў, распрацоўваюцца дыялогі. Асноўнае патрабаванне да сцэнарыста — напісаны ім сцэнарый павінен быць займальным і цікавым. Чым больш дэтальна напісаны сцэнарый, чым яскравейшыя дыялогі персанажаў, tym лепшы будзе фільм.

Сцэнарый — літаратурная аснова фільма.

Навошта патрэбны рэжысёру? Адной з галоўных фігур на здымачнай пляцоўцы з'яўляецца рэжысёр. Ён адказвае за маствацкае ўласабленне задумы фільма на экране, кіруе кінапрацэсам і ўсімі службамі. А таксама дае каманды «Камера!» або «Знята!».

Што робіць мастак? Пакуль вядзецца праца над сцэнарыем, рэжысёр і мастак рыхтуюць *раскадроўку*. Мастак замалёўвае кожную сцэну (або эпізод) фільма на асобным аркушы паперы ў адпаведнасці са сцэнарыем. Атрымліваецца незвычайна доўгі комікс. Раскадроўка дапамагае зразумець, як трэба «расказваць» гісторыю, як данесці да гледача галоўную ідэю фільма і якімі павінны быць персанажы. Малюнак расказвае значна больш, чым слова.

Прыклад раскадроўкі з фільма «Кіндэр-Вілейскі прывід»

Рэжысёр тлумачыць задачу актрысе

Рэжысёр працуе з акцёрам-трусам

Акцёр кіно. У стварэнні фільма вельмі важны этап падбору акцёраў для галоўных, другарадных і эпізадычных роляў. Праца рэжысёра з акцёрам — адказны працэс. Рэжысёр ставіць задачу, а акцёр гэту задачу імкнецца выкананць.

Хто адказвае за знешні выгляд героя фільма? Для кожнага героя распрацоўваецца эскіз касцюма. *Мастак па касцюмах* стварае вобраз героя і вобраз кінастужкі ў цэлым. Дэталі вопраткі дазваляюць зразумець характар персанажа і эпоху, у якой ён жыве. Самыя складаныя касцюмы — у гістарычных і навукова-фантастычных фільмах.

Вобраз героя завяршае *грым*. Стварэнне грыму патрабуе вялікага майстэрства і фантазіі. У некаторых выпадках *грымёр* працуе над вобразам кінагероя некалькі гадзін.

Праца аператара. Усе падзеі з дапамогай камеры фіксуе аператар. Ён адказвае за кадры будучага фільма: як будзе зняты герой ці падзея, якімі будуць асвятленне і колер.

Праца касцюмераў

Праца аператара

Адна з важных для кожнага рэжысёра традыцый — разбіць талерку на поспех! Гэта адбываеца пасля знятага першага плана. Асколкі талеркі члены здымачнай групы падбіраюць і доўга захоўваюць. Многія — да канца здымак, а рэжысёр — на працягу ўсяго жыцця.

 Веданне асноўных этапаў стварэння мастацкага фільма дапаможа стаць больш дасведчанымі гледачамі і лепш зразумець задуму кінастужкі.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Назавіце свой любімы мастацкі фільм. Раскажыце аднакласнікам, чаму ён вам падабаецца. Што асабліва запомнілася ў гэтым фільме?
2. Паглядзіце ў інфармацыйных крыніцах мультфільм «Фільм, фільм, фільм» рэжысёра Фёдара Хітрука. Пра якія кінапрафесіі распавядзе аўтар? Складзіце пра адну з кінапрафесій вусны аповед. Чаму для свайго аповеду вы выбралі менавіта гэтую кінапрафесію?
3. Якія кінатрадыцыі, акрамя той, пра якую распавядаецца ў параграфе, вам вядомыя? Раскажыце пра іх у класе падрабязней.

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

4. У аснове сюжэта кінафільма — цікавая, займальная гісторыя, у якой герой трапляе ў розныя прастыя і не вельмі прастыя сітуацыі. Раскажыце пра адну са сваіх прыгод у малюнках: зрабіце на аркушы формату А4 раскадроўку. Кожная прыгода — асобны малюнак. Затым пазнаёмце з вашымі малюнкамі аднакласнікаў. Ці спадабалася ім ваша работа?
Падзяліцеся, у чым заключалася асноўная складанасць выканання раскадроўкі.

